

Ulkoasiainvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen sekä Pohjois-Atlantin sopimuksen mukaisesti perustettujen kansainvälisten sotilasesikuntien asemasta tehdyn pöytäkirjan hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi ja niihin liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen sekä Pohjois-Atlantin sopimuksen mukaisesti perustettujen kansainvälisten sotilasesikuntien asemasta tehdyn pöytäkirjan hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi ja niihin liittyviksi laeiksi (HE 90/2023 vp): Asia on saapunut ulkoasiainvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan, lakivaliokuntaan ja puolustusvaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunnot

Asiasta on annettu seuraavat lausunnot:

- puolustusvaliokunta PuVL 1/2024 vp
- perustuslakivaliokunta PeVL 2/2024 vp
- lakivaliokunta LaVL 2/2024 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- poliittinen valtiosihteeri Lauri Tierala, ulkoministeriö
- puolustusministeri Antti Häkkänen, puolustusministeriö
- valtioneuvoston oikeuskansleri Tuomas Pöysti, Oikeuskanslerinvirasto
- osastopäällikkö Petri Hakkarainen, ulkoministeriö
- oikeuspäällikkö Kaija Suvanto, ulkoministeriö
- yksikönpäällikkö Lauri Hirvonen, ulkoministeriö
- lähetystöneuvos Mari Korhonen, ulkoministeriö
- osastopäällikkö, ylijohtaja Janne Kuusela, puolustusministeriö
- lainsäädäntöjohtaja Hanna Nordström, puolustusministeriö
- erityisasiantuntija Niklas Backlund, puolustusministeriö
- erityisasiantuntija Vilma Maukonen, puolustusministeriö
- erityisasiantuntija Outi Mäkinen, puolustusministeriö
- erityisasiantuntija Annina Tikkanen, puolustusministeriö

Valiokunnan mietintö UaVM 2/2024 vp

- lainsäädäntöneuvos Lauri Koskentausta, oikeusministeriö
- puolustusvoimain komentaja, kenraali Timo Kivinen, Puolustusvoimat
- professori Martti Koskenniemi, Helsingin yliopisto

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Lontoossa 19.6.1951 Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen sekä Pariisissa 28.8.1952 Pohjois-Atlantin sopimuksen mukaisesti perustettujen kansainvälisten sotilasesikuntien asemasta tehdyn pöytäkirjan.

Sopimus on laadittu määrittämään sopimuspuolten joukkojen oikeudellista asemaa niiden oleskellessa toisen sopimuspuolen alueella ja se sisältää määräyksiä, jotka koskevat muun muassa maahantulomuodollisuuksia, aseenkanto-oikeutta, tuomiovallan käyttöä, vahingonkorvausoikeutta ja siitä luopumista sekä joukkojen erioikeuksia ja vapauksia. Pöytäkirjalla ulotetaan sopimuksen määräykset myös Pohjois-Atlantin liiton (Nato) esikuntiin ja niiden sotilas- ja siviilihenkilöstöön pöytäkirjassa määrätyn mukautuksin. Pöytäkirja sisältää lisäksi täydentäviä, esikuntaa ja sen henkilöstöä koskevia määräyksiä.

Suomi on Naton rauhankumppanuuteen osallistuvana valtiona tosiasiallisesti jo soveltanut sopimusta ja pöytäkirjaa liittyttyään Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välillä niiden joukkojen asemasta tehtyyn sopimukseen ja sen ensimmäiseen ja toiseen lisäpöytäkirjaan, jotka jäävät edelleen voimaan suhteessa niiden sopimuspuolina oleviin rauhankumppanuusvaltioihin.

Sopimukseen ja pöytäkirjaan liittyminen edellyttää, että Naton neuvosto kutsuu uuden jäsenvaltion liittymään sopimukseen ja että jäsenvaltio tallettaa liittymiskirjansa Yhdysvaltain hallituksen huostaan. Suomesta tuli Naton jäsen 4.4.2023. Naton neuvosto päätti 5.4.2023 Suomen kutsumisesta liittymään sopimukseen ja pöytäkirjaan. Sopimus ja pöytäkirja tulevat voimaan 30 päivän kuluttua Suomen liittymiskirjojen tallettamispäivämäärästä.

Esitykseen sisältyvät lakiehdotukset sopimuksen ja pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti kuin sopimus ja pöytäkirja tulevat Suomen osalta voimaan.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi tehtäväksi sopimukseen ja pöytäkirjaan liittymisestä johtuvat muutokset ampuma-aselakiin, valtion vahingonkorvaustoiminnasta annettuun lakiin, autoverolakiin, ajokorttilakiin, ajoneuvolakiin, terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettuun lakiin sekä taisteluvälineiden siviilihenkilöille aiheuttamien tapaturmien korvaamisesta annettuun lakiin. Liittymisen yhteydessä olisi tarkoituksenmukaista tehdä myös sotilaallisessa puolustusyhteistyössä tunnistettuja, kokonaisuuteen liittyviä yksittäisiä muutoksia eläinlääkärimatman harjoittamisesta annettuun lakiin, ajokorttilakiin, liikenteen palveluista annettuun lakiin ja terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettuun lakiin. Näistä asioista ei ole nimenomaisia määräyksiä so-

Valiokunnan mietintö UaVM 2/2024 vp

pimuksessa tai pöytäkirjassa. Esitykseen sisältyvät lait on tarkoitettu tulemaan voimaan viimeistään, kun sopimus ja pöytäkirja tulevat Suomen osalta voimaan.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

(1) Esityksessä on kyse kahden valtiosopimuksen, Lontoossa 19.6.1951 Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen (jäljempänä Nato SOFA) ja Pariisissa 28.8.1952 Pohjois-Atlantin sopimuksen mukaisesti perustettujen kansainvälisten sotilasesikuntien asemasta tehdyn pöytäkirjan (jäljempänä Pariisin pöytäkirja), kansallises-ta hyväksymisestä ja voimaansaattamisesta. Esitys sisältää sopimusten voimaansaattamislakien lisäksi ehdotukset eräiden lakien muuttamisesta, jota Nato SOFA:an ja Pariisin pöytäkirjaan lii-tyminen edellyttää.

(2) Sekä Nato SOFA että Pariisin pöytäkirja ovat kiinteä osa Naton sopimusjärjestelmää, jonka tarkoituksena on luoda tosiasialliset edellytykset Naton piirissä tapahtuvalle sotilaalliselle yhteis-työlle. Sopimuksen määräyksiä sovelletaan vastavuoroisesti Suomen ollessa joko lähettäjä- tai vastaanottajavaltio. Kaikki Naton jäsenvaltiot ovat hyväksyneet kyseiset sopimukset, ja Suomi on Nato-jäsenyyttä hakiessaan sitoutunut hyväksymään ja voimaansaattamaan ne.

(3) Suomi on jo aiemmin Naton rauhankumppanuusyhteistyöhön (Partnership for Peace, Pfp) vuodesta 1994 osallistuvana valtiona sitoutunut Nato SOFA:a ja Pariisin pöytäkirjaa pitkälti vas-taaviin velvoitteisiin. Rauhankumppanuusyhteistyö on kuitenkin luonteeltaan Nato-jäsenyyttä ja sen aiheuttamia velvoitteita huomattavasti pienimuotoisempaa. Tästä johtuen on perusteltua, että velvoitteiden merkitystä on nyt käsillä olevan esityksen myötä tarkasteltu uudelleen.

(4) Naton jäsenenä Suomi osallistuu täysimääräisesti Naton toimintaan. Nato-jäsenyyden myötä Suomi osallistuu Naton pelotteen ja puolustuksen toimeenpanoon sekä rauhanajan yhteistyöhön. Suomen puolustus yhteensovitetaan osaksi liittokunnan yhteistä puolustusta, mikä tarkoittaa osallistumista yhteisen puolustuksen suunnitteluun ja toimeenpanoon.

(5) Käytännössä tämä voi tarkoittaa Suomen tukemista tai puolustamista liittokunnan toimesta ennakkoon suunniteltujen ja harjoiteltujen järjestelyjen mukaisesti tai Suomen osallistumista muiden Naton jäsenvaltioiden tukemiseen tai puolustamiseen. Suomi varautuu vastaanottamaan apua liittolaisiltaan, antamaan apua liittolaisilleen sekä harjoittelee käytännössä näiden toimien toteuttamista.

(6) Nato-jäsenyyden myötä kansainvälisen puolustusyhteistyön muodot myös monimuotoistu-vat. Vieraan valtion joukkojen asemaa ulkomailla koskee lukuisa määrä oikeudellisia kysymyk-siä. Lähettävän valtion ja vastaanottavan valtion näkökulmasta tilanne, jossa lähettävän valtion joukon asema olisi oikeudellisesti epäselvä, olisi pitkällä aikavälillä kestämaton. Nato SOFA:lla on merkittävä rooli käytännön yhteistoiminnan oikeudellisena edellytyksenä Naton jäsenvaltioi-den joukkojen aseman järjestävänä sopimuksena niiden toimiessa toistensa alueella.

Valiokunnan mietintö UaVM 2/2024 vp

(7) Nato SOFA sisältää määräyksiä, jotka koskevat muun muassa maahantulomuodollisuuksia, ajokortteja ja -lupia, aseenkanto-oikeutta, tuomiovallan käyttöä, vahingonkorvausvelvollisuutta, terveydenhuoltoa ja vero- ja tullivapautuksia.

(8) Nato SOFA:a voidaan soveltaa niin rauhan- kuin sodanaikaiseen yhteistyöhön. Tämä periaate käy ilmi sopimuksen XV artiklasta. Nato SOFA:n XX artiklassa määrätty alueellinen soveltamisala huomioiden Nato SOFA:a sovelletaan oletusarvoisesti kaikkeen Naton jäsenvaltioiden väliseen sotilaalliseen yhteistyöhön niiden alueella, ellei joukkoja lähettävän ja vastaanottavan valtion kesken toisin sovita. Sopimus ei tee eroa sen välillä, onko kyseinen yhteistyö Nato-johdosta vai liittolaisten kahden- tai monenvälistä toimintaa, vaan ratkaisevaa on yhteisen puolustuksen tavoitteiden edistäminen.

(9) Pariisin pöytäkirja sisältää Naton kansainvälisten sotilasesikuntien ja niiden henkilöstön asemaa koskevat kirjaukset. Pariisin pöytäkirja saa pääasiallisen sisältönsä Nato SOFA:sta. Lisäksi se sisältää joitain suoraan kansainvälisiä sotilasesikuntia koskevia sisällöllisiä määräyksiä. Pariisin pöytäkirjassa Nato SOFA:n määräykset on mukautettu vastaamaan kansainvälisten sotilasesikuntien tarpeisiin. Se sisältää lisäksi muun muassa Naton esikuntien henkilöstön verotusta, esikunnan vero- ja tullivapauksia, Naton strategisten johtoesikuntien oikeushenkilöllisyyttä ja -toimikelpoisuutta sekä esikuntien arkistojen koskemattomuutta koskevia määräyksiä.

(10) Hallituksen esityksen mukaan Pariisin pöytäkirjan asemaa nauttivan sotilasesikunnan tai -organisaation perustaminen Suomeen vaatisi käytännössä täydentävien sopimusten tekemistä, minkä yhteydessä sääntelyn tarvetta ja valtiosääntöoikeudellisia näkökohtia arvioitaisiin erikseen.

(11) Hallituksen esityksen sisältyy myös Nato SOFA:n ja Pariisin pöytäkirjan yhteensopivuuden tarkastelu EU-oikeuden kanssa (HE, s. 30—31). Vaikka sekä Nato SOFA:n että Pariisin pöytäkirjan voidaan katsoa kuuluvan jäsenvaltioiden yksinomaiseen toimivaltaan, sisältyy niihin kumpaankin määräyksiä, joita koskevilla toimialoilla on runsaasti voimassa olevaa EU:n lainsäädäntöä. Esityksen artiklakohtaisissa perusteluissa on käsitelty tarkemmin sopimusmääräysten suhdetta EU:n lainsäädäntöön.

(12) Hallituksen esityksen liitteenä on Suomen ja Yhdysvaltojen välinen 20.11.2023 tehty noottienvaihto koskien Nato SOFA:n ja kuolemanrangaistuksen kiellon suhdetta. Noottienvaihdossa on kyse hallitusten välisestä poliittisesta yhteisymmärryksestä koskien Nato SOFA:n tulkintaa, joka ei kuitenkaan ole oikeudellisesti velvoittava. Asiaa on tarkasteltu esityksen jaksoissa 6.5, 14.2.4 ja 14.2.5.

(13) Ulkoasiainvaliokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisenä ja kannatettavana alla mainitun huomioon ja muutosesityksin.

Käsittelyjärjestys

(14) Nyt arvioitavaan hallituksen esitykseen sisältyy laaja jakso eduskunnan suostumuksen tarpeellisuudesta ja käsittelyjärjestyksestä. Siinä arvioidaan sopimusten määräyksiä perustuslain 1 §:n 1 ja 3 momentin, 7 §:n 2 momentin ja 9 §:n 3 ja 4 momentin kannalta. Lisäksi sopimuksia tar-

Valiokunnan mietintö UaVM 2/2024 vp

kastellaan Suomea sitovien kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden valossa, erityisesti Euroopan ihmisoikeussopimuksen 1 ja 6 artiklan sekä 6. ja 13. lisäpöytäkirjojen kannalta. Sopimuksia tarkastellaan myös KP-sopimuksen 14 artiklan ja 2. lisäpöytäkirjan kannalta ja EU-oikeuden soveltamisalaan kuuluvien soveltamistilanteiden osalta myös EU-oikeudesta johtuvien perus- ja ihmisoikeusvelvoitteiden kannalta.

(15) Esityksessä ehdotetaan, että Nato SOFA ja Pariisin pöytäkirja tulisi hyväksyä eduskunnassa perustuslain 94 §:n 2 momentin mukaisesti päätöksellä, jota on kannattanut vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä, ja sopimuksen sekä pöytäkirjan voimaansaattamisen tulisi tapahtua perustuslain 95 §:n 2 momentin toisessa virkkeessä tarkoitetussa niin sanotussa supistetussa perustuslain säätämisyjärjestyksessä.

(16) Perustuslakivaliokunnan lausunnossa on käsitelty perusteellisesti edellä mainittuja kysymyksiä. Perustuslakivaliokunta toteaa, että hallituksen esityksen jakso eduskunnan suostumuksen tarpeellisuudesta ja käsittelyjärjestyksestä edustaa hyvää lainvalmistelutapaa. Valiokunnalla ei ole huomauttamista eduskunnan suostumuksen tarpeellisuudesta esityksessä lausutusta. Perustuslakivaliokunta voi pääpiirteissään yhtyä myös sopimuksen käsittelyjärjestyksestä sanottuun. Valiokunta muistuttaa kuitenkin, että perustuslaissa käytetyt käsitteet ovat autonomisia suhteessa tavallisessa laissa tehtäviin luokitteluihin (PeVL 12/2015 vp, s. 3, PeVL 17/2018 vp, s. 2). Koska esitykseen ei sisälly nimenomaisia sopimusmääräyksiä tai säännösehdotuksia esimerkiksi ylimpien laillisuusvalvojien toimivallan rajoittamisesta erikseen, ei valiokunnan mielestä ole välttämätöntä käsitellä ylimpien laillisuusvalvojien toimivaltaa ennakolta kategorisin määrittelyin. Valiokunta yhtyy siten siihen säätämisyjärjestysperusteluissa (s. 147—148) esitettyyn kantaan, jonka mukaan Nato SOFA:n tai Pariisin pöytäkirjan mukaisen lähettäjävaltion toiminnan suhdetta perustuslain 108 §:n 1 momentin ja 109 §:n 1 momentin mukaiseen julkisen tehtävän hoitamiseen tulisi arvioida laillisuusvalvojien toiminnassa tapauskohtaisesti. Laillisuusvalvonnan ala määräytyy perustuslain säännösten tulkinnalla soveltamistilanteessa kunkin tilanteen erityispiirteet huomioiden. Vastaavia näkökohtia voidaan esittää esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa perustuslain 118 §:stä lausutusta. (PeVL 2/2024 vp, s. 6.)

(17) Hallituksen esityksen mukaan (s. 128) esitykseen sisältyy eduskunnan hyväksyttäväksi ehdotettu ilmoitus koskien Nato SOFA:n VIII artiklan 2 kappaleen f-kohdan soveltamista. Esityksen perustelujen mukaan ilmoituksen antamiselle on tarpeen pyytää eduskunnan suostumusta, koska ilmoitus koskee euromääräistä summaa, jonka alittuessa Suomi luopuisi korvausvaatimusten esittämisestä. Ilmoitus koskee perustelujen mukaan lainsäädännön alaan kuuluvan vahingonkorvausta koskevan määräyksen soveltamista. Esityksen mukaan vahingonkorvauksen määrästä on kuitenkin tarkoitus säätää Nato SOFA:n voimaansaattamislaisa.

(18) Perustuslakivaliokunnalla ei ollut huomauttamista eduskunnan suostumuksen tarpeellisuudesta esityksessä lausutusta (PeVL 2/2024 vp, kappale 20). Perustuslakivaliokunta esitti, että eduskunnan suostumus on tarpeen hallituksen esityksessä tarkoitetun ilmoituksen hyväksymiselle, ja että eduskunnan suostumuksen antamisesta ilmoituksen antamiselle päätetään äänten enemmistöllä.

(19) Ulkoasiainvaliokunnan saaman selvityksen mukaan hallituksen esityksessä (s. 128) on tältä osin virhe. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa viitattua hallituksen esityksen tarkoitettua

Valiokunnan mietintö UaVM 2/2024 vp

lainsäädännön alaan kuuluvaa ilmoitusta ei tulla tekemään, vaan voimaansaattamislain 12 §:ssä säädetty kattaa ilmoituksen alan. Esitystä ei siten ole täydennetty eduskunnan hyväksyttäväksi tulevan ilmoituksen sisällöllä, eikä valiokunta sen vuoksi esitä ilmoitusta eduskunnan hyväksyttäväksi.

Lähettiläjävaltion oikeus käyttää tuomiovaltaa

(20) Nato SOFA:n VII artiklan 1 kappaleessa määrätään lähtökohdasta, jonka mukaan sekä lähettiläjävaltiolla että vastaanottajavaltiolla voi olla oikeus käyttää tuomiovaltaa vastaanottajavaltion alueella tapahtuneiden tekojen johdosta. Lakivaliokunta toteaa lausunnossaan pitävänsä oman toimialansa kannalta Nato SOFA:n mukaista lähettiläjävaltion oikeutta tuomiovallan käyttöön hyväksyttävänä. Merkityksellistä on myös se, että määräysten myötä Suomen ollessa mahdollisesti lähettiläjävaltio, Suomella on artiklassa tarkoitettu tavoin toimivaltaa omien joukkojensa osalta. Tämä on merkityksellistä myös Suomen joukkoihin kuuluvien henkilöiden oikeusturvaan liittyvien näkökohtien osalta.

(21) Nato SOFA:n VII Artiklan 1. kappaleen a-kohdan mukaan lähettiläjävaltion sotilasviranomaisilla on oikeus harjoittaa vastaanottajavaltiossa kaikkea lähettiläjävaltion lain mukaista rikosoikeudellista ja kurinpidollista lainkäyttövaltaa kaikkiin henkilöihin, jotka ovat lähettiläjävaltion "asevoimia koskevan oikeuden alaisia". Lakivaliokunta ja puolustusvaliokunta kiinnittävät huomiota siihen, että sopimusmääräyksen osapuolilla on erilaisia tulkintoja käsitteestä (LaVL 2/2024 vp, s. 3—5; PuVL 1/2024 vp, s. 8).

(22) Nato SOFA:n tuomiovaltaa koskevassa VII artiklassa tarkoitettulla asevoimia koskevalla oikeudella (military law) on sopimuksen esitöiden ja oikeuskirjallisuuden valossa lähtökohtaisesti katsottava tarkoitettavan sotilasoikeutta sen tavanomaisessa merkityksessä eli sisältäen sotilaskurinpidon ja rikosoikeuden sotilasrangaistussäännökset, joilla taataan viime kädessä sotilaallisen kurin ja järjestyksen toteutuminen asevoimissa. Sopimus jättää kuitenkin jossain määrin harkinnanvaraa sen osapuolille asevoimia koskevan oikeuden määrittelyssä. Myös ulkoministeriöltä saadun selvityksen mukaan käsitteelle ei ole sopimuksessa tyhjentävää sisältöä, vaan se edellyttää kansallista arviointia.

(23) Lakivaliokunta toteaa, että hallituksen esityksen valmistelussa military law -käsitteen tulkinnassa on lähdetty sopimuksen tarkoitusta vastaavasti siitä, että Suomessa "asevoimia koskeva oikeus" tällä hetkellä voimassa olevassa lainsäädännössä perustuu hallituksen esityksessä esitetyksi sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetussa lain (255/2014), sotilasoikeudenkäyntilain (326/1983) ja rikoslain (39/1889) muodostamaan kokonaisuuteen.

(24) Hallituksen esityksen ja saamansa selvityksen valossa lakivaliokunta pitää esityksessä omaksuttuja sotilasoikeuden soveltamisalaan liittyviä lainsäädäntöratkaisuja tässä yhteydessä asianmukaisina (LaVL 2/2024 vp). Ulkoasiainvaliokunta yhtyy tähän arvioon. On kuitenkin tärkeää, että Nato SOFA:n soveltamista seurataan ja saatujen kokemusten perusteella arvioidaan sotilasoikeuden soveltamisalan sekä siihen liittyvien lainsäädäntöratkaisujen tarkastelutarpeita jatkossa erityisesti niiden tilanteiden osalta, jossa Suomi olisi lähettiläjävaltio.

Valiokunnan mietintö UaVM 2/2024 vp

(25) Lakivaliokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että esityksessä (HE, s. 65—66) omaksutun kannan mukaan lähettäjävaltion rikosoikeudellinen ja kurinpidollinen lainkäyttövalta tarkoittaa myös syyttäjän toimivaltaa ja rajoitetusti esitutkintaa. Valiokunta katsoo, että esityksessä omaksuttu lähtökohta on perusteltu, mutta Nato SOFA:n VII artiklan 1—3 kappaleen mahdollistamien esitutkintatoimenpiteiden laajuus ei esityksen perusteella vaikuta erityisen selvältä. Koska erityisesti esitutkintatoimia koskeva tulkinta ei perustu sopimuksen sanamuotoon vaan ennen muuta oikeuskirjallisuudessa esitettyyn kannanottoon, ulkoasiainvaliokunta korostaa lakivaliokunnan tavoin, että sopimuksen soveltamiskäytäntöä on tältä osin syytä seurata ja ryhtyä tarvittaessa lainsäädäntötoimiin, jos viranomaistoimivaltuudet, erityisesti esitutkintatoimivaltuudet, muodostuvat sääntelemättömyyden vuoksi käytännössä ongelmallisiksi (LaVL 2/2024 vp, s. 5).

Rikosoikeudellisen tuomiovallan jako lähettäjävaltion ja vastaanottajavaltion välillä

(26) Nato SOFA:n VII artiklan 2—4 kappaleet sisältävät rikosoikeudellisen tuomiovallan jakoa koskevat säännöt. Esityksestä ilmenevin tavoin (HE, s. 8) Nato SOFA:n rikosoikeudellista tuomiovaltaa koskevilla määräyksillä ei ketään vapauteta rikosoikeudellisesta vastuusta. Sopimuksella tarkennetaan sitä, mikä valtio käyttää missäkin tilanteessa tuomiovaltaa. Artiklan mukaisesti rikosoikeudellinen tuomiovalta voi kuulua yksinomaisesti toiselle valtiolle tai se voi olla rinnakkaista.

(27) Sekä lakivaliokunta että puolustusvaliokunta kiinnittävät huomiota kappaleen tulkinnanvaraisuuteen erityisesti siinä käytetyn virallisen tehtävän käsitteen vuoksi (käsite esiintyy Nato SOFA:n VII artiklan lisäksi I ja VIII artikloissa). Sopimuksessa ei määritellä virallisen tehtävän käsitettä, vaan lähettäjävaltio määrittää sen tapauskohtaisesti. Esityksen (s. 56) perustelujen mukaan jäsenvaltioiden tulkintakäytäntö asiaa koskien vaihtelee ja osa Naton jäsenvaltioista katsoo joukkojensa olevan jatkuvasti virallisissa tehtävissä niiden ollessa vastaanottajavaltion alueella. Tulkinnanvaraisuus ja jäsenvaltioittain vaihteleva tulkintakäytäntö voi muodostua käytännön ongelmaksi etenkin Nato SOFA:n VII artiklan 3 kappaleen a-kohdan suhteen, jonka mukaan lähettäjävaltiolla on ensisijainen lainkäyttövalta koskien rikoksia, jotka johtuvat jostakin toimesta tai laiminlyönnistä virallisissa tehtävissä. Esityksessä (esim. s. 43) on kuitenkin katsottu, että kaikki lähettäjävaltion Suomen alueella tapahtuva toiminta ei voi olla virallisissa tehtävissä tapahtunutta, vaan tapauskohtaisesti on arvioitava, onko kysymys virallisissa tehtävissä vai niiden ulkopuolella tapahtuneesta teosta. Asiaa koskeva mahdollinen erimielisyys pyrittäisiin esityksen mukaan ratkaisemaan diplomaattisin keinoin (LaVL 2/2024 vp, s. 6; PuVL 1/2024 vp, s. 5—6).

(28) Suomen ollessa lähettäjävaltio se, milloin Suomen joukkojen jäsenen katsotaan oleva virallisissa tehtävissä, määritellään ottaen huomioon etenkin kansallinen lainsäädäntö, palvelustyyppi, soveltamiskäytäntö ja käsillä olevat tosiseikat (HE, s. 69). Ulkoministeriöltä saadun selvityksen mukaan sen arviointi, onko henkilö toiminut yksittäistapauksessa virallisessa tehtävässä, on aina tapauskohtaista, minkä vuoksi tarkkaan määritelmään ei ole mahdollista päästä.

(29) Lakivaliokunta toteaa, että VII artiklan 3 kappale ei muodostu rikoslain 1 luvun sääntelyn kannalta ongelmalliseksi, koska esityksessäkin (HE, s. 69) mainituin tavoin Nato SOFA on luvun 15 §:ssä tarkoitettu kansainvälinen sopimus, joka sisältää Suomen rikosoikeuden soveltamisalaa rajoittavan määräyksen. Ulkoasiainvaliokunta yhtyy lakivaliokunnan kantaan. Lisäksi valiokunta korostaa, että virallisen tehtävän käsitteen tapauskohtaisuuden ja jäsenvaltioittain vaihtelevan

Valiokunnan mietintö UaVM 2/2024 vp

tulkinnan vuoksi rinnakkaista toimivaltaa koskevan soveltamiskäytännön kehittymistä on syytä seurata sen varmistamiseksi, että käytännöt muodostuvat toimiviksi ja asianmukaisiksi.

Tuomiovallasta luopuminen

(30) Nato SOFA sisältää myös määräykset tuomiovallasta luopumisesta ja sen pyytämisestä (VII artikla 3 kappale c-kohta). Voimassa oleva lainsäädäntö ei sisällä säännöksiä siitä millä viranomaisella on toimivalta tehdä c-kohdassa tarkoitettuja päätöksiä tuomiovallan käyttämisestä Suomessa. Esityksessä omaksutun ratkaisun mukaisesti kyseinen toimivalta osoitetaan valtakunnansyyttäjälle. Lakivaliokunta toteaa lausunnossaan pitävänsä ratkaisua perusteltuna. Ulkoasiainvaliokunnalla ei ole huomauttamista esitykseen. Lakivaliokunnan lausunnossa on käsitelty tuomiovalttaan liittyviä näkökohtia seikkaperäisesti (LaVL 2/2024 vp, s. 7–9).

(31) Sekä perustuslakivaliokunnan että lakivaliokunnan lausunnoissa todetaan tarve arvioida 1. lakiehdotuksen 2 §:n sääntelyn tarkistamistarvetta valtakunnansyyttäjän harkintavallan mahdolliseksi rajoittamiseksi tuomiovallan käyttämisen osalta.

(32) Ulkoasiainvaliokunnan saaman selvityksen mukaan valmistelun aikana on arvioitu kysymystä siitä, missä määrin asiasta on tarpeen säätää. Valtakunnansyyttäjän harkintavaltaa ohjaavien arviointiperusteiden nostaminen lain tasolle olisi asiantuntijoiden mukaan edellyttänyt perusteellista selvitystä ja harkintaa siitä, mitä kaikkia nämä perusteet ovat. Koska kyse on täysin uudesta kansainvälisestä soveltamistilanteesta, kattavaa arviota on ollut mahdoton laatia. Arviointiperusteiden nostaminen lain tasolle olisi aiheuttanut riskin siitä, että sääntelyn ulkopuolelle jää jotain, jota ei ole voitu ennakoita. Tämä voisi aiheuttaa käytännössä merkittäviä ongelmia ja kyse on yksittäisen rikosasian osalta keskeisestä päätöksenteosta. Avoimen esimerkkiluettelon tai hyvin yleisluontoisten arviointiperusteiden ottaminen lakiin ei toisi säännöksen soveltamiseen juurikaan lisäarvoa ja myös sen osalta olisi riski siitä, että sääntelyä ei pystyittäisi muotoilemaan tarkoituksenmukaisella tavalla. Se, että perusteet on esitetty sisällytettäväksi esimerkeiksi perusteluihin, mahdollistaa tarkoituksenmukaisen päätöksenteon uudessa sovellettavaksi tulevassa tilanteessa, johon voi liittyä muun ohella erilaisia ennakoimattomia Naton jäsenvaltioiden suhteisiin liittyviä ulottuvuuksia.

(33) Asiantuntijoiden mukaan ehdotettu säännös sisällöllisesti rinnastuu rikoslain 1 luvun 12 §:ään valtakunnansyyttäjän syytemääräyksestä, joka on pykälässä mainituissa tilanteissa edellytyksenä rikosten tutkimiselle Suomessa. Myöskään kyseisessä säännöksessä ei ole mainittu arviointiperusteita, joiden nojalla päätös syytemääräyksestä tehdään.

(34) Saadun selvityksen mukaan kyseessä olisi todennäköisesti käytännössä harvoin ajankohtaistuva tilanne. Säännöstä tulisi soveltamaan vain valtakunnansyyttäjä, eikä laaja joukko lainsoveltajia. Lisäksi valtakunnansyyttäjän toimisto on osallistunut valmisteluun, siltä on pyydetty lausuntoa, eikä sillä ole ollut huomautettavaa ehdotukseen.

(35) Edellä mainituin perustein ulkoasiainvaliokunta pitää valittua sääntelymallia perusteltuna. Sen lisäksi valiokunta korostaa, että kun sopimuksen soveltamisesta on saatu käytännön kokeumusta, on mahdollista sääntelyn täsmentämistarvetta perusteltua arvioida tarkemmin. Koskien ylimpien laillisuusvalvojien syytetoimivaltaa suhteessa valtakunnansyyttäjälle ehdotettuun toi-

Valiokunnan mietintö UaVM 2/2024 vp

mivaltaan ulkoasiainvaliokunta pitää hallituksen esityksen kirjauksia asianmukaisina (HE, s 146-148; PeVL 2/2024 vp, s. 6; LaVL 2/2024 vp, s. 8—9). Myös sen osalta on tärkeää arvioida sääntelyn täsmentämistarvetta myöhemmin sopimuksen soveltamiskäytäntöjen karttuessa.

Oikeusturvaan ja asianomistajan asemaan liittyviä näkökohtia

(36) Nato SOFA:n voimaansaattamisella voi olla vaikutuksia erityisesti asianomistajan asemaan tilanteissa, joissa Suomessa tehtyä rikosta koskevan syytteen käsittelee suomalaisen tuomioistuimen asemesta lähettäjävaltion viranomainen. Tällaisia asianomistajan asemaa heikentäviä vaikutuksia saattaa käytännössä johtua erityisesti Nato SOFA:n VII artiklan määräyksestä, jonka mukaan lähettäjävaltion viranomaisilla on ensisijainen oikeus harjoittaa tuomiovaltaa joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsenenä nähdessä, kun kyseessä ovat rikokset, jotka johtuvat jostakin toimesta tai laiminlyönnistä virallisissa tehtävissä.

(37) Määräyksen käytännön merkitys riippuu olennaisesti siitä, miten laajasti tulkitaan käsitettä "virallisissa tehtävissä". Tältä osin on toisaalta huomattava, että Suomen viranomaiset voivat omalla toiminnallaan pyrkiä vaikuttamaan siihen, että Suomessa pysyvästi asuvan asianomistajan oikeudellisen aseman turvaamiseksi tuomiovaltaa käytettäisiin suomalaisessa tuomioistuimessa.

(38) Ulkoasiainvaliokunta korostaa oikeusturvaan ja asianomistajan asemaan liittyvien näkökohtien tärkeyttä ja viittaa lakivaliokunnan lausunnossa esiin nostettuihin keskeisiin huomioihin asiassa (LaVL 2/2024 vp, s. 11—13).

(39) Lakivaliokunta nostaa esiin muun muassa sen, miten Suomea sitovat esimerkiksi lapsiin kohdistuvaan kuritusväkivaltaan tai muuhun lähisuhdeväkivaltaan liittyvät kansainväliset velvoitteet tulevat toteutettua, mikäli lähettäjävaltion tuomiovalta Suomen alueella tapahtuvassa rikoksessa on ensisijainen. Toisin kuin Suomi, kaikki Naton jäsenvaltiot eivät ole esimerkiksi naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen osapuolia. Esiin ovat nousseet myös lastensuojelua tai lähestymiskieltoa koskevat tilanteet suhteessa vieraan valtion joukkoihin tai heidän huollettaviinsa. Samoin esiin ovat nousseet syytetyn oikeusturvaan liittyvät näkökohdat vastaanottajavaltion tuomioistuimessa, jos Suomi on lähettäjävaltio.

(40) Mahdolliset lastensuojelua tai lähestymiskieltoa koskevat tilanteet tulevat lakivaliokunnan mukaan ratkottavaksi tapauskohtaisesti ja tilanteissa tehdään yhteistyötä joukot lähettäneen valtion kanssa. Suomella on myös mahdollisuus pyytää lähettäjävaltiolta tietyn henkilön poistamista alueeltaan ja lähettäjävaltio on Nato SOFA:n III artiklan 5 kappaleen mukaan vastuussa kyseisen henkilön vastaanottamisesta alueelleen tai tämän poistamisesta Suomesta muulla tavalla.

(41) Ulkoasiainvaliokunta kiinnittää huomiota myös Nato SOFA:n artiklan 8 kappaleeseen, joka sisältää oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin periaatteita koskevat määräykset *ne bis in idem* -säännön soveltamisesta. *Ne bis in idem* merkitsee kieltoa tutkia, syyttää ja tuomita toiseen kertaan rikoksesta, josta henkilö on jo lopullisesti vapautettu tai tuomittu syylliseksi. Valiokunta pitää tärkeänä, että Nato SOFA:an sisältyy asiaa koskevat säännökset ja toteaa niiden tulleen asianmukaisesti huomioituksi hallituksen esityksessä (HE, s. 75—77).

Valiokunnan mietintö UaVM 2/2024 vp

Kuolemanrangaistuksen kieltö

(42) Tuomiovallan käyttämistä koskevan oikeuden yhtenä erityiskysymyksenä on hallituksen esityksessä tarkasteltu sitä, miten Suomen alueella tapahtuvassa tuomiovallan käyttämisessä huomioidaan ehdottomat perus- ja ihmisoikeudet.

(43) Esityksen perusteluissa (HE, s. 45) selostetuoin tavoin Naton jäsenvaltioista Yhdysvallat on ainoa valtio, joka ei ole minkään kuolemanrangaistuksen kieltöä koskevan kansainvälisen sopimuksen osapuoli. Valmistelussa on arvioitu, että oikeudellisesti tehokkain keino olisi tehdä kuolemanrangaistuksen tuomitsemisen kieltämistä Suomen alueella koskeva varaus Nato SOFA:an. Esityksen mukaan yksikään Nato SOFA:n sopimuspuoli ei kuitenkaan ole tehnyt varauksia. Hallituksen esityksen sekä valiokunnan saaman selvityksen mukaan Suomi on hallituksen esityksen valmistelun aikana myös selvittänyt varauksen tekemisen mahdollisuutta, mutta sellaisen tekemiselle ei ole edellytyksiä. Koska ei ole mahdollista varmistua etukäteen, ettei yksikään sopimuspuoli, etenkin Yhdysvallat, varaus vastustaisi, ei näin ollen voida myöskään saada takeita siitä, että varauksesta saataisiin oikeudellisesti tehokas.

(44) Suomen ja Yhdysvaltojen neuvotellessa kahdenvälistä puolustusyhteistyösopimusta on käyty keskusteluja siitä, miten valtiot ymmärtävät Nato SOFA:an ja DCA:han sisältyvän lainsäädännön kunnioittamisvelvollisuuden. Hallitusten välillä on poliittinen yhteisymmärrys siitä, miten Nato SOFA:n soveltamisessa Suomen alueella ja Suomen viranomaisten toiminnassa tulee ottaa huomioon kuolemanrangaistuksen kiellosta johtuvat rajoitteet. Hallitusten välinen yhteisymmärrys on vahvistettu noottienvaihdolla 20.11.2023, joka tuodaan eduskunnan tiedoksi käsiteltävänä olevan esityksen liitteenä. Myös puolustusvaliokunnan lausunnossa on käsitelty DCA-sopimuksen yhteydessä hyväksyttyä noottienvaihtoa (PuVL 1/2024 vp, s. 4–5).

(45) Suomen ja Yhdysvaltain DCA-puolustusyhteistyötä koskeva hallituksen esitys annetaan eduskunnalle Nato SOFA:an koskevan hallituksen esityksen hyväksymisen jälkeen. Saadun selvityksen mukaan DCA:ta koskevassa hallituksen esityksessä kuvataan tarkemmin sen suhdetta Nato SOFA:an. Yhdysvaltain joukkojen asemaa Suomessa koskevat DCA-sopimuksen kirjaukset tulevat rakentumaan Nato SOFA:n päälle, täsmentäen ja tarkentaen näitä säännöksiä.

(46) Noottienvaihto vahvistaa sen, että esityksessä omaksuttu Nato SOFA:n ja kuolemanrangaistuksen kieltöä koskevien perus- ja ihmisoikeusvelvoitteiden yhteensovittamisen tapaa koskeva tulkinta ei ole ristiriidassa Yhdysvaltojen Nato SOFA:sta tekemän tulkinnan kanssa. Noottienvaihdolla ei poisteta ristiriitaa Suomen perustuslain ja Suomea sitovien ihmisoikeusvelvoitteiden ja Nato SOFA:n VII artiklan 1 kappaleen a kohdan välillä. Sopimusmääräys säilyy muuttumattomana, mutta noottienvaihto rajaa sopimuksen soveltamista käytännössä. Näin ollen noottienvaihdolla tosiasiallisesti pyritään rajaamaan sopimuksen käytännön soveltamista siten, että sopimuksen soveltamisessa turvataan kuolemanrangaistuksen kieltöön liittyvien perus- ja ihmisoikeusvelvoitteiden toteutuminen.

(47) Perustuslakivaliokunta ja lakivaliokunta ovat esityksestä antamissaan lausunnoissa käsitelleet seikkaperäisesti kuolemanrangaistukseen liittyviä kysymyksiä. Lausunnossaan perustuslakivaliokunta muun muassa toteaa pitävänsä tässä hyvin erityislaatuisessa sopimuskontekstissa Nato SOFA:n johdosta äärimmäisessä tilanteessa konkretisoituvaa ihmisoikeusloukkauksen

Valiokunnan mietintö UaVM 2/2024 vp

mahdollisuutta erittäin epätodennäköisenä. Lakivaliokunta toteaa, että asiaa kokonaisuutena arvioituaan se katsoo oman toimialansa kannalta, että esityksessä omaksuttu ratkaisumalli kuolemanrangaistukseen liittyvien kysymysten osalta on perusteltu, vaikka se ei esityksessä todetun mukaisesti poista ristiriitaa perustuslain ja Nato SOFA:n välillä. Ulkoasiainvaliokunta yhtyy näihin lausuntoihin.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1.Laki Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä niiden joukkojen asemasta tehdystä sopimuksesta

2 §. Toimivalta päättää tuomiovallan käyttämisestä. Nato SOFA:an sisältyvien tuomiovalasta luopumista ja sen pyytämistä koskevien määräysten osalta lakivaliokunta kiinnitti lausunnossaan huomiota siihen, että sääntelyä on perusteltua selkeyttää siltä osin kuin on kyse esitutkinnan toimittamisesta ennen valtakunnansyyttäjän päätöksentekoa niissä tilanteissa, joissa on kyse VII artiklan 3 kappaleen c-kohdassa tarkoitetuista tilanteista.

Ulkoasiainvaliokunta ehdottaa, että pykälän 1 momenttiin lisätään maininta esitutkinnan lopettamisesta. Muutos tarkoittaa, että esitutkinta voidaan aloittaa myös tilanteessa, jossa valtakunnansyyttäjä 1. lakiehdotuksen 2 §:n nojalla tulisi päättämään tuomiovallan käyttämisestä. Muutosesitys tarkoittaa myös, että kun valtakunnansyyttäjä päättää tuomiovallan käyttämisestä, hän voi päättää siihen liittyvän esitutkinnan toimittamisen ja toimittamatta jättämisen lisäksi myös esitutkinnan lopettamisesta.

3, 4 ja 7 §. Ulkoasiainvaliokunta kiinnittää huomiota lakivaliokunnan lausunnon kohtaan, jonka mukaisesti 1. lakiehdotuksen 3, 4 ja 7 §:ssä käytetty ilmaisu ”soveltuvien osin” on lainsoveltajan kannalta vaikeaselkoinen. Lakivaliokunta toteaa tällaisen lainsäädäntöratkaisun olevan kuitenkin tässä sääntely-yhteydessä perusteltu mutta pitää tärkeänä, että lain soveltamista helpotetaan käytännön ohjeistuksella. Sääntelyn soveltamista on myös syytä seurata ja tarvittaessa arvioida, onko sääntelyä mahdollista tai tarpeen joiltakin osin täsmentää. Ulkoasiainvaliokunta yhtyy sanottuun.

Lisäksi ulkoasiainvaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että ehdotetun sääntelyn perusteella on epäselvää sekä 1. että 2. lakiehdotuksen osalta, mitä säännöksiä sovelletaan lähettäjävaltion toimivaltaiselle viranomaiselle toimitettavan henkilön vapaudenmenetyksen jatkamiseen kiinnioton ja pidättämisen jälkeen, kunnes hänet tuomioistuimen päätöksen perusteella toimitetaan lähettäjävaltion viranomaisille. Sekä 1. lakiehdotuksen 4 §:ssä että 2. lakiehdotuksen 3 §:ssä olevat viittaukset luovuttamislakien säännöksiin eivät siten ainakaan sanamuotonsa perusteella vaikuta ulottuvan luovuttamislakien säännöksiin oleviin säilöön ottamista koskeviin säännöksiin.

Edellä todetun perusteella ulkoasiainvaliokunta ehdottaa, että 4 §:n loppuun lisätään viittaus rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain (1286/2003) kiinniottamista ja säilöön ottamista koskeviin säännöksiin.

Valiokunnan mietintö UaVM 2/2024 vp

Valiokunnan edellä esittämät täydennykset tarkoittavat kiinniottamisen ja säilöön ottamisen osalta, että sovellettavaksi tulevat ainakin myös rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 16—19 §.

Lisäksi ulkoasiainvaliokunta tuo selvyuden vuoksi esiin 4 §:n osalta, että yleisen luovuttamislain 5 §:n kieltäytymisperustetta voidaan olla soveltamatta, jos kyseinen laki tulisi tässä yhteydessä sovellettavaksi.

10 §. Toimivaltainen tuomioistuin. Pykälä sisältää säännökset toimivaltaisesta tuomioistuimesta. Pykälän 1 momentin mukaan Suomen toimiessa sopimuksen VII artiklan 1 kappaleen mukaisesti vastaanottajavaltion alueella sotilasoikeudenkäyntilain (326/1983) 5 §:ssä tarkoitettuna tuomioistuimena toimii Helsingin kärjäoikeus ja 6 §:ssä tarkoitettuna tuomioistuimena Helsingin hovioikeus. Ulkoasiainvaliokunta toteaa osin teknisenä huomiona, että 1 momentissa tulee viitata vain VII artiklan 1 kappaleen a kohtaan.

Pykälän 2 momentin mukaan tuomioistuin voi tarvittaessa pitää istunnon vastaanottajavaltion alueella. Ulkoasiainvaliokunta toteaa pykälän 2 momentin osalta selvyuden vuoksi, että momentissa tarkoitteussa tilanteessa tuomioistuin voi pitää osan istunnoistaan Suomessa. Mahdollista on myös käyttää teknistä tiedonvälitystapaa, jossa käsittelyyn osallistuvilla on puhe- ja näköyhteys keskenään, siltä osin kuin tämä on kansallisessa laissa sallittu siten, että asianosainen on vastaanottajavaltion alueella.

2. Laki Pohjois-Atlantin sopimuksen mukaisesti perustettujen kansainvälisten sotilasesikuntien asemasta tehdystä pöytäkirjasta

Uusi 2 §. Toimivalta päättää tuomiovallan käyttämisestä. Esityksen 2. lakiehdotus on Pariisin pöytäkirjan voimaansaattamislaki. Pariisin pöytäkirjan 2 artiklan mukaisesti Nato SOFA:n määräyksiä sovelletaan liittokunnan esikuntaan ja sen sotilas- ja siviilihenkilöstöön sekä näiden huollettaviin, kun mainittu henkilöstö on toisen sopimusosapuolen alueella virallisten tehtävien yhteydessä tai kun huollettavat ovat sellaisella alueella puolisonsa tai vanhempiensa virallisten tehtävien yhteydessä, ellei pöytäkirjan määräyksistä muuta johdu. Pariisin pöytäkirjan 4 artiklan 1 kappaleen a-kohdan mukaan oikeus käyttää rikosoikeudellista ja kurinpidollista lainkäyttövaltaa, joka annetaan lähettäjävaltion sotilasviranomaisille sopimuksen VII artiklan mukaisesti, uskotaan sen valtion sotilasviranomaisille, jonka asevoimia koskevan oikeuden alaisena henkilö mahdollisesti on. Suomen lähettäessä henkilöstöä Naton kansainvälisiin esikuntiin, on Suomella Nato SOFA:n VII artiklan tuomiovallan jakautumista koskevien määräysten mukaisesti oikeus käyttää rikosoikeudellista ja kurinpidollista lainkäyttövaltaa Suomen asevoimia koskevan oikeuden alaisiin henkilöihin nähden. Myös tällaisen henkilöstön osalta voi syntyä tilanne, jossa Suomelta pyydetään Nato SOFA:n VII artiklan 3 kappaleen c-kohdan mukaisesti ensisijaisesta tuomiovallasta luopumista tai jossa Suomi haluaisi pyytää ensisijaisesta tuomiovallasta luopumista. Valtakunnansyyttäjän toimivallasta Pariisin pöytäkirjan soveltamistapauksissa on näin ollen tarpeen säätää Nato SOFA:n voimaansaattamislakia vastaavasti.

Edellä selostetun valossa ulkoasiainvaliokunta ehdottaa, että 2. lakiehdotukseen lisätään uusi 2 § joka vastaa 1. lakiehdotuksen 2 §:ää.

Valiokunnan mietintö UaVM 2/2024 vp

Lisäksi ulkoasiainvaliokunta toteaa, että myös 2. lakiehdotuksen uutta 2 §:ää koskee se, mitä edellä on sanottu sääntelyn tarkistamistarpeen arvioinnista valtakunnansyyttäjän harkintavallan mahdolliseksi rajoittamiseksi tuomiovallan käyttämisen osalta sekä sääntelyn täsmentämistarpeen myöhemmästä arvioinnista.

3 §. Henkilön toimittaminen lähettäjävaltion toimivaltaiselle viranomaiselle. Ulkoasiainvaliokunta ehdottaa, että pykälän viimeiseen virkkeeseen tehdään vastaava tarkistus kuin 1. lakiehdotuksen 4 §:n loppuun lisäämällä viittaus rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain (1286/2003) kiinniottamista ja säilöön ottamista koskeviin säännöksiin.

2—6 §. Ulkoasiainvaliokunta toteaa, että uuden 2 §:n vuoksi 2. lakiehdotuksen nykyiset 2—6 § tulee numeroitavaksi uudelleen siten, että ne ovat lisäyksen myötä 3—7 §.

Ulkoasiainvaliokunta ehdottaa lisäksi teknisenä seikkana, että ulkoministeriöltä saadun selvityksen mukaan 2, 3 ja 4 §:ssä olevat viittaukset Pariisin pöytäkirjan 4 artiklan 1 kappaleen a kohtaan tulee muuttaa viittauksiksi Pariisin pöytäkirjan 2 artiklaan.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Ulkoasiainvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy hallituksen esityksessä HE 90/2023 vp tarkoitetut sopimuksen ja pöytäkirjan.

Sopimus ja pöytäkirja on hyväksyttävä päätöksellä, jota on kannattanut vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä.

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 90/2023 vp sisältyvät 3.—11. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 90/2023 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Hallituksen esitykseen HE 90/2023 vp sisältyvä 1. ja 2. lakiehdotus on hyväksyttävä lepäämään jättämättä päätöksellä, jota on kannattanut vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä.

Valiokunnan mietintö UaVM 2/2024 vp

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä niiden joukkojen asemasta tehdystä sopimuksesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty perustuslain 95 §:n 2 momentissa määrätyllä tavalla, säädetään:

1 §

Lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset

Lontoossa 19 päivänä kesäkuuta 1951 Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Toimivalta päättää tuomiovallan käyttämisestä

Sopimuksen VII artiklan 3 kappaleen c kohdassa tarkoitetut päätökset tuomiovallan käyttämisestä ja siihen liittyvästä esitutkinnan toimittamisesta, ~~tai~~ toimittamatta jättämisestä tai lopettamisesta Suomessa tekee valtakunnansyyttäjä.

Kappaleen c kohdassa tarkoitetut ilmoitukset ja pyynnöt tekee ja vastaanottaa valtakunnansyyttäjä.

3 §

Suomen viranomaisen kiinniotto- ja pidätysoikeus lähettjävaltion pyynnöstä

Suomen toimivaltainen viranomainen voi sopimuksen VII artiklan 5 kappaleen a kohdassa tarkoitetussa tilanteessa ottaa kiinni ja pidättää lähettjävaltion joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsen tai näiden huollettavan lähettjävaltion toimivaltaisen viranomaisen rikosasian tutkintaa tai syytetoimenpiteitä varten esittämän pyynnön johdosta myös teosta, joka on lähettjävaltion lainsäädännön mukaan rangaistava, vaikka teko ei olisi Suomen lain mukaan rangaistava.

Valiokunnan mietintö UaVM 2/2024 vp

Kappaleen a kohdassa tarkoitettua apua kiinniottamisessa ja pidättämisessä ei anneta, jos kyseiseen valtioon soveltuvin osin sovellettavaan kansainvälistä rikosoikeusapua koskevaan sääntelyyn sisältyvä kieltäytymisperuste estäisi antamasta rikosoikeusapua.

Kiinniottamisesta ja pidättämisestä tulee ilmoittaa valtakunnansyyttäjälle.

4 §

Henkilön toimittaminen lähettjävaltion toimivaltaiselle viranomaiselle

Helsingin kärjäoikeus päättää lähettjävaltion joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsenen tai näiden huollettavan sopimuksen VII artiklan 5 kappaleen a kohdassa tarkoitettua toimittamisesta lähettjävaltion toimivaltaiselle viranomaiselle rikosasian tutkintaa tai syytetoimenpiteitä varten kyseisen viranomaisen esittämän pyynnön johdosta noudattaen soveltuvin osin kyseiseen valtioon sovellettavaa rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevaa sääntelyä. Henkilön toimittaminen voi perustua myös 3 §:n 1 momentissa tarkoitettuun tekoon. Asian käsittelyyn sovelletaan soveltuvin osin, mitä rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetussa laissa (1286/2003) säädetään menettelystä sekä kiinniottamisesta ja säilöön ottamisesta.

5 §

Toimivalta tehdä pyyntö henkilön toimittamisesta Suomen viranomaisille

Valtakunnansyyttäjä voi tehdä sopimuksen VII artiklan 5 kappaleen a kohdassa tarkoitettussa tilanteessa lähettjävaltion viranomaisille pyynnön henkilön toimittamisesta Suomen toimivaltaisille viranomaisille.

6 §

Toimivalta tehdä ilmoitus lähettjävaltiolle pidättämisestä

Sopimuksen VII artiklan 5 kappaleen b kohdan mukaisen ilmoituksen pidättämisestä lähettjävaltion viranomaisille tekee valtakunnansyyttäjä.

7 §

Suomen viranomaisen toimivalta auttaa rikosasian käsittelyssä

Suomen toimivaltaiset viranomaiset auttavat sopimuksen VII artiklan 6 kappaleen a kohdan tarkoittamalla tavalla lähettjävaltion toimivaltaisia viranomaisia noudattaen soveltuvin osin kyseiseen valtioon sovellettavaa kansainvälistä rikosoikeusapua koskevaa sääntelyä.

Valiokunnan mietintö UaVM 2/2024 vp

8 §

Toimivalta tehdä ilmoitus lähettäjävaltiolle rikosasian käsittelystä

Sopimuksen VII artiklan 6 kappaleen b kohdan mukaisen ilmoituksen rikosasian käsittelystä lähettäjävaltion viranomaisille tekee valtakunnansyyttäjä.

9 §

Pakkokeinolain määräajan pidennys

Pakkokeinolain (806/2011) 3 luvun 5 §:n 1 momentissa säädettyä määräaikaa pidätettyä koskevan vangitsemisvaatimuksen käsiteltäväksi ottamista varten pidennetään pidätetyn kuljettamiseen vastaanottajavaltion alueelta Suomeen tai tuomioistuimen jäsenen matkaan Suomesta vastaanottajavaltion alueelle käytetyllä ajalla.

10 §

Toimivaltainen tuomioistuin

Suomen toimiessa sopimuksen VII artiklan 1 kappaleen **a kohdan** mukaisesti vastaanottajavaltion alueella sotilasoikeudenkäyntilain (326/1983) 5 §:ssä tarkoitettuna tuomioistuimena toimii Helsingin kärjäoikeus ja 6 §:ssä tarkoitettuna tuomioistuimena Helsingin hovioikeus.

Tuomioistuin voi tarvittaessa pitää istunnon vastaanottajavaltion alueella.

11 §

Vankeusrangaistuksen täytäntöönpano

Sen estämättä, mitä kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa annetun lain (21/1987) 3 §:n 2 momentissa säädetään, sopimuksen VII artiklan 1–3 kappaleen nojalla lähettäjävaltion viranomaisten määräämä vankeusrangaistus voidaan panna täytäntöön mainitun lain mukaisesti Suomessa, vaikka tuomittu ei ole Suomen kansalainen tai hänellä ei ole kotipaikkaa Suomessa.

12 §

Korvausvaatimusten esittämisestä luopuminen

Sopimuksen VIII artiklan 2 kappaleen f kohdassa tarkoitettu summa, jonka alittuessa Suomi luopuisi korvausvaatimusten esittämisestä, on Suomen osalta 567 euroa.

Valiokunnan mietintö UaVM 2/2024 vp

13 §

Puolustusvoimien toimivalta antaa alue lähettäjävaltion käyttöön

Puolustusvoimat voi käytössään olevalla alueella antaa sopimuksen VII artiklan 10 kappaleen a kohdassa tarkoitettuja paikkoja lähettäjävaltion käyttöön.

14 §

Muut kuin lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset

Sopimuksen muiden kuin lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

15 §

Voimaantulo

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

2.

Laki

Pohjois-Atlantin sopimuksen mukaisesti perustettujen kansainvälisten sotilasesikuntien asemasta tehdystä pöytäkirjasta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty perustuslain 95 §:n 2 momentissa määrätyllä tavalla, säädetään:

1 §

Lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset

Pariisissa 28 päivänä elokuuta 1952 Pohjois-Atlantin sopimuksen mukaisesti perustettujen kansainvälisten sotilasesikuntien asemasta tehdyn pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

Valiokunnan mietintö UaVM 2/2024 vp

2 § (Uusi)

Toimivalta päättää tuomiovallan käyttämisestä

Pöytäkirjan 2 artiklan ja 4 artiklan 1 kappaleen a kohdan mukaisesti Lontoossa 19 päivänä kesäkuuta 1951 Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen (SopS xx/xxx) VII artiklan 3 kappaleen c kohdassa tarkoitetut päätökset tuomiovallan käyttämisestä ja siihen liittyvästä esitutkinnan toimittamisesta, toimittamatta jättämisestä tai lopettamisesta Suomessa tekee valtakunnansyyttäjä.

Kappaleen c kohdassa tarkoitetut ilmoitukset ja pyynnöt tekee ja vastaanottaa valtakunnansyyttäjä.

3 §

Suomen viranomaisen kiinniotto- ja pidätysoikeus lähettjävaltion pyynnöstä

Suomen toimivaltainen viranomainen voi pöytäkirjan 2 artiklan ~~1 kappaleen a kohdan~~ mukaisesti ~~lähettjävaltion joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsenen tai näiden huollettavan Lontoossa 19 päivänä kesäkuuta 1951 Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn~~ sopimuksen (SopS XX/XXXX) VII artiklan 5 kappaleen a kohdassa tarkoitettussa tilanteessa ottaa kiinni ja pidättää lähettjävaltion joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsenen tai näiden huollettavan lähettjävaltion toimivaltaisen viranomaisen rikosasian tutkintaa tai syytetoimenpiteitä varten esittämän pyynnön johdosta myös teosta, joka on lähettjävaltion lainsäädännön mukaan rangaistava, vaikka teko ei olisi Suomen lain mukaan rangaistava.

Sopimuksen VII artiklan 5 kappaleen a kohdassa tarkoitettua apua kiinniottamisessa ja pidättämisessä ei anneta, jos kyseiseen valtioon soveltuvin osin sovellettavaan kansainvälistä rikosoikeusapua koskevaan sääntelyyn sisältyvä kieltäytymisperuste estäisi antamasta rikosoikeusapua.

Kiinniottamisesta ja pidättämisestä tulee ilmoittaa valtakunnansyyttäjälle.

4 §

Henkilön toimittaminen lähettjävaltion toimivaltaiselle viranomaiselle

Helsingin käräjäoikeus päättää pöytäkirjan 2 artiklan ~~1 kappaleen a kohdan~~ mukaisesti Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen VII artiklan 5 kappaleen a kohdassa tarkoitettua toimittamisesta lähettjävaltion toimivaltaiselle viranomaiselle rikosasian tutkintaa tai syytetoimenpiteitä varten kyseisen viranomaisen esittämän pyynnön johdosta noudattaen soveltuvin osin kyseiseen valtioon sovellettavaa rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevaa sääntelyä. Henkilön toimittaminen voi perustua myös 3 §:n 1 momentissa tarkoitettuun tekoon. Asian käsittelyyn sovelletaan soveltuvin osin, mitä rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetussa laissa (1286/2003) säädetään menettelystä sekä kiinniottamisesta ja säilöön otamisesta.

Valiokunnan mietintö UaVM 2/2024 vp

5 §

Suomen viranomaisen toimivalta auttaa rikosasian käsittelyssä

Suomen toimivaltaiset viranomaiset auttavat pöytäkirjan 2 artiklan ~~1 kappaleen a kohdan~~ mukaisesti Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen VII artiklan 6 kappaleen a kohdan tarkoittamalla tavalla lähettäjävaltion toimivaltaisia viranomaisia noudattaen soveltuvin osin kyseiseen valtioon sovellettavaa kansainvälistä rikosoikeusapua koskevaa sääntelyä.

6 §

Muut kuin lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset

Pöytäkirjan muiden kuin lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

7 §

Voimaantulo

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

3.

Laki

ampuma-aselain 17 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ampuma-aselain (1/1998) 17 §:n 1 momentin 10 kohta, sellaisena kuin se on laissa 601/2001, seuraavasti:

17 §

Soveltamisalaa koskevat poikkeukset

Tämä laki ei koske:

Valiokunnan mietintö UaVM 2/2024 vp

10) vieraan valtion asevoimille kuuluvien ampuma-aseiden, aseosien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten siirtoa Suomeen tai Suomesta, tuontia, vientiä, valmistamista, korjaamista, muuntamista tai hallussapitoa, jos:

a) toimintaan sovelletaan Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä niiden joukkojen asemasta tehtyä sopimusta (SopS xx/xxxx), Pohjois-Atlantin sopimuksen mukaisesti perustettujen kansainvälisten sotilasesikuntien asemasta tehtyä pöytäkirjaa (SopS xx/xxxx), Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välillä niiden joukkojen asemasta tehtyä sopimusta (SopS 65/1997) tai sen toista lisäpöytäkirjaa (SopS 73/2005);

b) toiminta perustuu muuhun kansainväliseen rauhanturvaamistehtävään;

c) toimintaan on myönnetty lupa aluevalvontalain (755/2000) nojalla;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

valtion vahingonkorvaustoiminnasta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan valtion vahingonkorvaustoiminnasta annetun lain (978/2014) 1 §:n 1 momentti ja 2 momentin 1 kohta seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan valtioon kohdistuvan vahingonkorvausvaatimuksen käsittelyyn, jos vaatimus perustuu valtion viranomaisen virheeseen tai laiminlyöntiin taikka toimintaan, josta valtio vastaa tahallisuudesta tai huolimattomuudesta riippumatta. Tätä lakia sovelletaan myös kolmannen osapuolen esittämään korvausvaatimukseen, jonka Suomen valtio on sitoutunut käsittelemään Suomea sitovan joukkojen tai kansainvälisen sotilasesikunnan asemaa koskevan sopimuksen perusteella. Kun kyse on Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomioon tai ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen (SopS 19/1990) 39 artiklan mukaiseen sovintoratkaisuun perustuvasta korvauksesta taikka muun kansainvälisen lainkäyttö- tai

Valiokunnan mietintö UaVM 2/2024 vp

tutkintaelimen tuomioon tai päätökseen perustuvasta korvauksesta, lakia sovelletaan kuitenkin vain korvauksen maksamiseen valtion varoista.

Tätä lakia ei sovelleta oikeuskanslerinvirastoon eikä eduskunnan oikeusasiamiehen kansliaan kohdistuviin vahingonkorvausvaatimuksiin eikä sellaisen esine- tai varallisuusvahinkoon perustuvan korvausvaatimuksen käsittelyyn, joka koskee:

1) Puolustusvoimien toiminnassa kiinteistölle aiheutunutta vahinkoa tai sotilaallisesta kriisinhallinnasta taikka Puolustusvoimien ulkomailla tapahtuvasta kansainvälisestä yhteistoiminnasta, harjoitustoiminnasta tai muusta kansainvälisestä toiminnasta johtuvaa vahinkoa;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

autoverolain 24 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan autoverolain (777/2020) 24 § seuraavasti:

24 §

Kansainvälisen sopimuksen perusteella verosta vapaat ajoneuvot

Autoverosta on vapaa ajoneuvo, joka tulee:

1) erityisillä rekisterikilvillä varustettuna ulkovaltojen Suomessa toimivien diplomaattisten ja muiden samassa asemassa olevien edustustojen tai lähetettyjen konsuleiden virastojen viralliseen käyttöön taikka diplomaattisten edustajien, lähetettyjen konsulien tai mainittujen edustustojen ulkomaan kansalaisuutta olevien hallinnollisen ja teknisen henkilökunnan jäsenten ja heidän talouteensa kuuluvien perheenjäsenten henkilökohtaiseen käyttöön sen mukaan kuin diplomaattisia suhteita koskevassa Wienin yleissopimuksessa (SopS 4/1970) ja konsulisuhteita koskevassa Wienin yleissopimuksessa (SopS 50/1980) määrätään;

2) Euroopan unionin Suomessa sijaitsevien toimielinten käyttöön taikka tällaisten toimielinten palvelukseen Suomeen tulevan henkilön käyttöön ja omistukseen, jos henkilö on asunut pysyvästi muualla kuin Suomessa;

3) muun kuin kohdassa 1 mainitun kansainvälisen sopimuksen perusteella autoverosta vapautetun tahon tai henkilön omistukseen ja käyttöön.

Valiokunnan mietintö UaVM 2/2024 vp

Ulkoministeriö vahvistaa 1 momentin 1 kohdassa mainittujen yleissopimusten mukaisten edellytysten olemassaolon.

Edellä 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua ajoneuvoa ei saa veroa suorittamatta myydä, vuokrata eikä muutoinkaan luovuttaa tai antaa vastikkeetta käytettäväksi muulle kuin vastaavaan verottomaan ajoneuvoon oikeutetulle edustustolle tai henkilölle ennen kuin kolme vuotta on kulunut ajoneuvon rekisteröimisestä kysymyksessä olevaan käyttöön. Jos mainituissa lainkohdissa tarkoitettu henkilö muuttaessaan pois Suomesta ennen kuin tässä momentissa säädetty määräaika on kulunut myy käytössään olleen ajoneuvon Suomessa, siitä on suoritettava veroa yksi kolmas-kymmeneskuudesosa jokaista määrääjasta jäljellä olevaa täyttä tai vajaata kuukautta kohti.

Edellä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua ajoneuvoa ei saa veroa suorittamatta myydä, vuokrata eikä muutoinkaan luovuttaa tai antaa vastikkeetta käytettäväksi muutoin kuin kyseisessä sopimuksessa mainituin edellytyksin ja rajoituksin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

6.

Laki

eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annettuun lakiin (29/2000) uusi 2 a § seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

2 a §

Soveltamisalan raja

Tätä lakia ei 9 §:ää lukuun ottamatta sovelleta sellaiseen vieraan valtion asevoimien palveluksessa olevaan henkilöön, johon sovelletaan Suomea sitovaa joukkojen asemaa koskevaa sopimusta, tämän tuottaessa eläinlääkäripalveluja omille tai toisen vieraan valtion asevoimille tai Puolustusvoimille.

Valiokunnan mietintö UaVM 2/2024 vp

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

7.

Laki

ajokorttilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään ajokorttilakiin (386/2011) uusi 58 a § seuraavasti:

58 a §

Sotilaalliseen puolustusyhteistyöhön osallistuvassa valtiossa annettu ajokortti, ajolupa ja asevoimien ajolupa

Suomea sitovassa joukkojen tai kansainvälisen sotilasesikunnan asemaa koskevassa sopimuksessa tarkoitettu ajokortti, ajolupa tai asevoimien ajolupa oikeuttaa siihen merkittyä ajokorttiluokkaa vastaavan moottorikäyttöisen ajoneuvon, Puolustusvoimien ajoneuvon tai kansainvälisen sotilasajoneuvon kuljettamiseen Suomessa.

Suomeen lähetetylle henkilölle muussa sotilaalliseen puolustusyhteistyöhön osallistuvassa valtiossa kuin 1 momentissa tarkoitettun sopimuksen sopimusvaltiossa myönnetty voimassa oleva ajokortti, ajolupa tai asevoimien ajolupa oikeuttaa siihen merkittyä ajokorttiluokkaa vastaavan Puolustusvoimien ajoneuvon tai kansainvälisen sotilasajoneuvon kuljettamiseen Suomessa.

Puolustusministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä Puolustusvoimien ajoneuvon ja kansainvälisen sotilasajoneuvon kuljettamisesta 1 ja 2 momentissa tarkoitettulla ajokortilla, ajoluvalla ja asevoimien ajoluvalla.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

8.

Laki

liikenteen palveluista annetun lain 28 §:n 2 kohdan muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 28 §:n 2 kohta, sellaisena kuin se on laissa 562/2020, seuraavasti:

28 §

Poikkeukset kuorma- ja linja-autonkuljettajan ammattipätevyysvaatimuksesta

Kuljettajalta ei vaadita ammattipätevyyttä, jos:

2) ajoneuvo on poliisin, pelastustoimen tai pelastusalan koulutuksesta vastaavan oppilaitoksen, ensihoitopalvelun, Puolustusvoimien, vieraan valtion asevoimien, Tullin tai Rajavartiolaitoksen käytössä niiden tehtäviin liittyvissä kuljetuksissa;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

9.

Laki

ajoneuvolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään ajoneuvolain (82/2021) siitä lailla 493/2023 kumotun 127 §:n tilalle uusi 127 seuraavasti:

Valiokunnan mietintö UaVM 2/2024 vp

127 §

Suomea sitovassa joukkojen tai kansainvälisen sotilasesikunnan asemaa koskevassa sopimuksessa tarkoitetun ajoneuvon tilapäinen käyttö

Suomea sitovassa joukkojen tai kansainvälisen sotilasesikunnan asemaa koskevassa sopimuksessa tarkoitettu henkilö saa tilapäisesti Suomessa ollessaan käyttää maahan tuomaansa sopimusvaltiossa rekisteröityä ajoneuvoa sopimuksessa tarkoitetun oleskelun ajan.

Käytettäessä ajoneuvoa tässä pykälässä tarkoitetuissa tilanteissa Suomessa käyttämisen edellytyksenä on, mitä 125 §:n 3 momentin 1, 3 ja 4 kohdassa sekä 4 momentissa säädetään.

Ajoneuvoa kuljettavan henkilön on pyynnöstä esitettävä väliaikaisen maahantuonnin lupa tai vastaava todiste todisteena tämän pykälän mukaisesta tilapäisestä käytöstä ja todiste 125 §:n 3 momentin 1, 3 ja 4 kohdassa säädettyjen edellytysten täyttymisestä liikennettä valvovalle viranomaiselle.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

10.

Laki

terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettuun lakiin (559/1994) uusi 3 b § seuraavasti:

Valiokunnan mietintö UaVM 2/2024 vp

1 luku

Yleiset säännökset

3 b §

Vieraan valtion asevoimien palveluksessa olevan henkilön oikeus harjoittaa säänneltyä terveydenhuollon ammattia Suomessa

Tätä lakia ei sovelleta sellaiseen vieraan valtion asevoimien palveluksessa olevaan henkilöön, johon sovelletaan Suomea sitovaa joukkojen tai kansainvälisen sotilasesikunnan asemaa koskevaa sopimusta ja joka osana Suomen sotilaallista puolustusyhteistyötä harjoittaa Suomessa säänneltyä terveydenhuollon ammattia antaessaan terveydenhuoltoa omien tai toisen vieraan valtion asevoimien joukoille ja siviilihenkilöstölle sekä näiden huollettaville taikka Puolustusvoimien palveluksessa oleville henkilöille. Vieraan valtion asevoimien palveluksessa olevalla henkilöllä ei ole tällöin kuitenkaan oikeutta käyttää säänneltyä terveydenhuollon ammattihenkilön ammatinimikettä.

Muissa kuin 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa vieraan valtion asevoimien palveluksessa olevaan henkilöön sovelletaan tämän lain säännöksiä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____ .

11.

Laki

taisteluvälineiden siviilihenkilöille aiheuttamien tapaturmien korvaamisesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan taisteluvälineiden siviilihenkilöille aiheuttamien tapaturmien korvaamisesta annetun lain (1213/1990) 1 §, sellaisena kuin se on laissa 477/2015, seuraavasti:

1 §

Tämän lain mukaan suoritetaan korvausta tapaturman aiheuttaman henkilövahingon seurauksena saadusta vammasta tai sairaudesta, jos tapaturma on aiheutunut Suomen valtion alueella Puolustusvoimille tai Puolustusvoimien kanssa puolustusyhteistyöhön osallistuvan valtion asevoimille kuuluvista aseista, ammuksista, miinoista, räjähdysaineista tai muista taisteluvälineistä,

Valiokunnan mietintö UaVM 2/2024 vp

joitka eivät ole oikeudettomasti olleet muun kuin Puolustusvoimien tai Puolustusvoimien kanssa puolustusyhteistyöhön osallistuvan valtion asevoimien hallussa. Korvausta ei suoriteta, jos vahingoittuneella on oikeus korvaukseen työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015), tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetun lain (1522/2016) tai sotilas-tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annetun lain (1521/2016) mukaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 7.3.2024

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Kimmo Kiljunen sd
varapuheenjohtaja Sofia Vikman kok
jäsen Eva Biaudet r
jäsen Pekka Haavisto vihr
jäsen Vilhelm Junnila ps
jäsen Antti Kaikkonen kesk
jäsen Jarmo Lindberg kok
jäsen Sebastian Tynkkynen ps
jäsen Ville Vähämäki ps
varajäsen Sanna Antikainen ps
varajäsen Timo Harakka sd
varajäsen Sari Sarkomaa kok
varajäsen Jenna Simula ps
varajäsen Ville Skinnari sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tiina Larvala